

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι – μαζί με τους Ολυμπιακούς Αγώνες – το μεγαλύτερο αθλητικό γεγονός της γης. Το γεγονός που εκατομμύρια κόσμος περιμένει με λαχτάρα.

Κάθε τέσσερα χρόνια οι κορυφαίοι εκπρόσωποι του δημοφιλέστερου αθλήματος διαγωνίζονται στο ίδιο τουρνουά, και το θέαμα είναι πραγματική απόλαυση για κάθε ποδοσφαιρόφιλο.

Το Παγκόσμιο Κύπελλο είναι μια διοργάνωση που έχει σημαδέψει ανεξίτηλα τις μνήμες των φιλάθλων. Είναι η περίπτωση που ταιριάζει γάντι στη ρήση του Φράνσις Σκοτ Φιτζέραλντ με την οποία τελειώνει Ο Μεγάλος Γκάτομπι: «Κι έτσι προχωράμε, βάρκες κόντρα στο ρεύμα που μας γυρίζει αδιάκοπα στο παρελθόν».

Και από παρελθόν, άλλο τίποτα. Όσοι είμαστε πάνω από 40 έχουμε στο μυαλό την ασπρόμαυρη εικόνα του Μουντιάλ της Γερμανίας το 1974 και την πανδαισία χρωμάτων στην Ισπανία το 1982.

Οι παλιότεροι θυμούνται ακόμη τα ξενύχτια το 1970 στο Μεξικό, στην κατά πολλούς ωραιότερη διοργάνωση όλων των εποχών. Ή, ακόμη πιο πίσω, τα ρεπορτάζ των εφημερίδων, μία και δύο μέρες μετά τα παιχνίδια, με τους άθλους των άσων της εποχής να κάνουν τη φαντασία να καλπάζει.

Για τους πιο νεαρούς πάλι, που ευτύχησαν να εκμεταλλευτούν όλες τις δυνατότητες της τεχνολογίας, ίσως όλα αυτά μοιάζουν μακρινά και... προϊστορικά. Είχαν όμως άλλη μαγεία. Και αυτήν ακριβώς τη χαμένη μαγεία, την αλλοτινή αθωότητα θα εξερευνήσουμε σε αυτό το βιβλίο.

Από το 1930 και τη σέντρα στην Ουρουγουάη μέχρι το 2010 και το σφύριγμα του Γουέμπ στο τέλος της παράτασης στη Νότια Αφρική μεσολάβησαν 80 χρόνια. Σε αυτά τα τρία τέταρτα (και...) του αιώνα ο κόσμος άλλαξε, και μάλιστα πάρα πολύ.

Δε θα σταθούμε τόσο στα αγωνιστικά συμβάντα, παρά μόνο εκεί όπου (συγγραφική αδεία) κρίνουμε ότι έπαιξαν πρωτεύοντα ρόλο στην ίδια την ιστορία. Θα προσπαθήσουμε να εντρυφήσουμε στην κοινωνική πλευρά του ποδοσφαίρου και των Παγκόσμιων Κυπέλλων.

Στο πώς ήταν, για παράδειγμα, ο κόσμος όταν διοργανώθηκε για πρώτη φορά το Μουντιάλ. Στο πώς, μαζί με τον Πότσο, ανέβαινε και ο Μουσολίνι. Πώς η νίκη των Γερμανών το 1954 επούλωσε ένα κομμάτι των πληγών του πολέμου. Πώς η χούντα του Βιδέλα χρησιμοποίησε την Εθνική Αργεντινής για να κρύψει τα εγκλήματά της. Και άλλα πολλά.

Μαζί θα παρακολουθήσουμε την εξέλιξη της παγκόσμιας ιστορίας μέσω του ποδοσφαίρου. Μερικές φορές άλλωστε είναι καλό να ποδοσφαιροποιείς την πολιτική ζωή...

1930

Το 1872 στη Γλασκόβη έγινε ο πρώτος διεθνής αγώνας ποδοσφαίρου ανάμεσα στη Σκωτία και στην Αγγλία. Αυτό το παιχνίδι ήταν ουσιαστικά ο πρόδρομος των όσων ακολούθησαν τα επόμενα 130 χρόνια.

Η ΦΙΦΑ ιδρύθηκε το 1904 και τέσσερα χρόνια αργότερα το ποδόσφαιρο μπήκε στο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων. Το 1914 η Παγκόσμια Ομοσπονδία πήρε υπό την αιγίδα της το τουρνουά στο οποίο συμμετείχαν ερασιτέχνες ποδοσφαιριστές.

Τη δεκαετία του 1920 το θέαμα στα ολυμπιακά τουρνουά ανέβηκε κατακόρυφα, με την παρουσία κυρίως της ανίκητης Ουρουγουάης, και κάπου εκεί έπεσε η μεγάλη ιδέα: να διοργανωθεί ένα τουρνουά με εκπροσώπους από όλες τις ηπείρους, ώστε να ανακηρύσσεται η κορυφαία ομάδα του πλανήτη. Ο τότε πρόεδρος της ΦΙΦΑ, Ζιλ Ριμέ (το όνομα του οποίου έφερε το τρόπαιο της διοργάνωσης, από χρυσό 40 καρατίων και σε σχέδιο του Γάλλου γλύπτη Αμπέλ Λαφλέρ), ήταν ο άνθρωπος που πήρε πολύ «ζεστά» το όλο θέμα. Ο Ριμέ έβλεπε μπροστά. Και αυτό που έβλεπε του άρεσε. Το ποδόσφαιρο κέρδιζε φί-

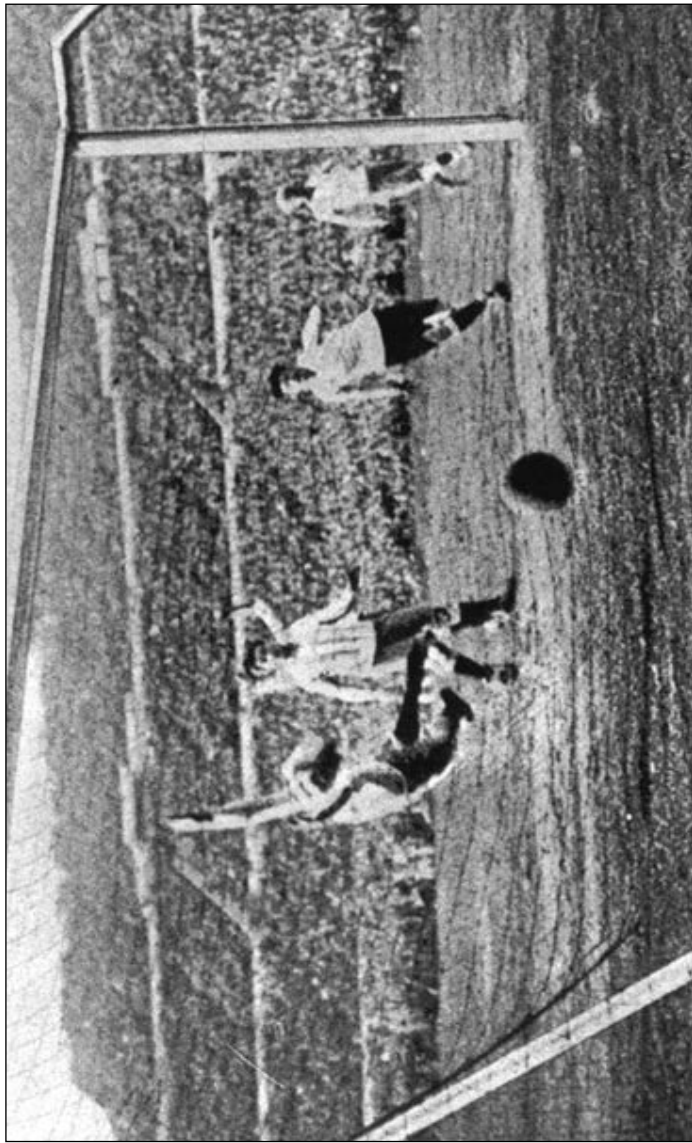
λους σε όλο τον κόσμο ραγδαία. Η υψηλή κοινωνία το αντιμετώπιζε αρχικά αφ' υψηλού, όπως και οτιδήποτε νεωτεριστικό, αλλά ο διορατικός Γάλλος πίστευε στην επανάσταση της μπάλας. Και φυσικά δικαιώθηκε. Το βαθμό πάντως διείσδυσης του αθλήματος στην καθημερινή ζωή των πολιτών δε θα μπορούσε ούτε να τον ονειρευτεί. Το ποδόσφαιρο είναι το νούμερο ένα θέαμα στον κόσμο. Πάνω από όλα τα σπορ, πάνω από κινηματογράφους, συναυλίες, τέχνες.

Το 1928, στο συνέδριο της ΦΙΦΑ στο Άμστερνταμ πάρθηκε η απόφαση να διοργανωθεί το Παγκόσμιο Κύπελλο, και η πρώτη οικοδέσποινα ήταν η Ουρουγουάη. Με τις τότε ποδοσφαιρικές συνθήκες απόλυτα λογική επιλογή, αφού η «σελέστε» ήταν εκείνη την εποχή ό,τι δηλώνει το προσωνύμιό της: «ουράνια ομάδα». Έχοντας πάρει το χρυσό μετάλλιο στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1924 και του 1928, είχε τρομοκρατήσει τους αντιπάλους της με ηγέτη το «μαύρο μαργαριτάρι», Λεάντρο Αντράντε, λούστρο στο επάγγελμα.

Η Ουρουγουάη έχτιζε το αχανές ακόμη και για τα σημερινά δεδομένα – σκεφτείτε τότε – Σεντενάριο, το οποίο τελείωσε σε χρόνο-ρεκόρ οκτώ μηνών και ήταν σε τελική ανάλυση η μόνη χώρα που ανέλαβε το κόστος του παρθενικού εγχειρήματος.

Το γεγονός ότι η μικρή αυτή λωρίδα γης, στριμωγμένη ανάμεσα σε Αργεντινή και Βραζιλία, γιόρταζε τα 100 χρόνια από την ανεξαρτησία της ήταν η τέλεια αφορμή για να της ανατεθεί η γιορτή του αθλήματος.

Η ουσία (και η αιτία) ήταν πως ανάμεσα στα πέντε υποψήφια κράτη (Ιταλία, Ισπανία, Σουηδία, Ολλανδία οι λοιπές που εκδήλωσαν ενδιαφέρον) μόνο η Ουρουγουάη δήλωσε ευθαρ-

1930: Ένα από τα 4 γκολ της Ουρουγουάης στον τελικό του 1ου Παγκόσμιου Κυπέλλου.

σώς πως θα καλύψει όλα τα έξοδα των συμμετεχόντων. Και φυσικά πήρε το χρίσμα παμπηφεί. Τότε, βλέπετε, δεν υπήρχαν χορηγοί, τηλεοπτικά δικαιώματα και όλα αυτά που πλέον διαφεντεύουν το δημοφιλέστερο σπορ. Υπήρχε όμως το πάθος των ανθρώπων που είχαν ανακαλύψει τη μαγεία του αθλήματος και ήθελαν να τη διαδώσουν σε όλο τον κόσμο. Οι πιονιέροι εκείνοι ήταν οι πρώτοι πιστοί, και στη συνέχεια προσηλύτισαν εκατομμύρια «πιστούς».

Κάθε αρχή όμως είναι και δύσκολη. Η συμμετοχή των χωρών δεν ήταν ούτε ενθουσιώδης ούτε μαζική. Ο κόσμος είχε πιο μεγάλα προβλήματα τότε, και πολλά κράτη επούλυναν τις πληγές του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου, ενώ άλλα ετοιμάζονταν... να ανοίξουν αυτές του Β΄ Παγκόσμιου. Στη Γερμανία, για παράδειγμα, το ναζιστικό κόμμα είχε μόλις κερδίσει τις εκλογές. Στην Κίνα μαινόταν ο εμφύλιος πόλεμος μετά την επανάσταση του Μάο Τσε-Τουνγκ. Δεν υπήρχε λοιπόν παντού μυαλό για μπάλα, και χρειάστηκε κάποιος καιρός μέχρι να διαπιστώσουν άπαντες ότι το ποδόσφαιρο είναι το «όπιο των λαών».

Δεν είχαν άλλωστε περάσει παρά μήνες από το κραχ στο αμερικανικό χρηματιστήριο, και η αποκαλούμενη «μεγάλη κατάρλιψη» είχε επηρεάσει μεγάλο μέρος του πλανήτη. Όλη αυτή η κατάσταση είχε δημιουργήσει ένα ζοφερό σκηνικό, αλλά μέσα στη μαυρίλα και τη συννεφιά υπήρχε αχτίδα φωτός. Ήταν στρογγυλή και – τι ειρωνικό – ασπρόμαυρη...

Αποτέλεσμα όλων αυτών των προβλημάτων; Τελικά μόνο δεκατρείς χώρες δέχτηκαν το κάλεσμα των Ουρουγουανών, και από την Ευρώπη οι συμμετοχές ούτε καν έφτασαν τα δάχτυλα του ενός χεριού. Η Ρουμανία, η Γιουγκοσλαβία, η Γαλλία

και το Βέλγιο αποφάσισαν να στείλουν τις ομάδες τους να διασχίσουν τον Ατλαντικό και να φτάσουν στο Μοντεβιδέο. Οι «πατέρες» του ποδοσφαίρου Άγγλοι θεωρούσαν υποτιμητικό να ασχοληθούν με μια τέτοια διοργάνωση και δεν έδωσαν την παραμικρή σημασία. Θαύμαζαν το περίφημο WM του Τσάπμαν στην Άρσεναλ και θεωρούσαν ότι ο κόσμος άρχιζε και τελείωνε στα όρια της αυτοκρατορίας τους. (Της οποίας, παρεμπιπτόντως, η Ουρουγουάη υπήρξε κομμάτι.) Είχαν επίσης φύγει από τα μητρώα της ΦΙΦΑ αφού δεν ήθελαν να είναι στην ίδια ομοσπονδία με χώρες με τις οποίες είχαν πολεμήσει στον Α΄ Παγκόσμιο.

Το 1930, τη χρονιά που ο μεγαλύτερος ποδοσφαιρικός θεσμός πήρε σάρκα και οστά, συνέβαιναν και πολλά άλλα κοσμοϊστορικά γεγονότα: Το πρώτο πετρελαιοκίνητο αυτοκίνητο κάνει με επιτυχία τη διαδρομή Ιντιανάπολις-Νέα Υόρκη· ο Γουόλτ Ντίσνεϊ γνωρίζει στον κόσμο τον Μίκι Μάους· ο Κλάιντ Τόμπο ανακαλύπτει τον Πλούτωνα· ο Μαχάτμα Γκάντι αγωνίζεται κατά της βρετανικής αποικιοκρατίας και συλλαμβάνεται συνεχώς· ο Δανός ζωγράφος Έιναρ Βέγκενερ γίνεται ο πρώτος άντρας που υποβάλλεται σε επέμβαση αλλαγής φύλου και κάνει καριέρα με το όνομα Λίλι Έλμπε· ο Τζον Ντίλιντζερ δραπετεύει από τη φυλακή· τα πρώτα κατεψυγμένα τρόφιμα κάνουν την εμφάνισή τους στο εμπόριο· και η Κωνσταντινούπολη παίρνει τη διεθνή ονομασία Ιστανμπούλ.

Στην Ελλάδα καταστροφικοί σεισμοί πλήττουν Κρήτη, Βόλο και Κόρινθο, και η οικονομική πολιτική του Ελευθέριου Βενιζέλου δέχεται σκληρή κριτική. Μοναδικές χαρές για τους Έλληνες η ανάδειξη της δεσποινίδος Αλίκης Διπλαράκου σε «Μις Ευρώ-

πη» και ο παγκόσμιος τίτλος για τον πρωτοπαλαιστή Τζιμ Λόβτο.

Ένα μήνα ταξίδευαν οι τέσσερις Εθνικές ομάδες, που έκαναν προπονήσεις στο κατάστρωμα ώστε να φτάσουν έτοιμες στον τελικό προορισμό. Μάλιστα ο Γάλλος Λισιέν Λοράν, ο σκόρερ του πρώτου γκολ στην ιστορία των Παγκόσμιων Κυπέλλων, είχε πει πολλά χρόνια αργότερα πως «κάναμε ασκήσεις γυμναστικής στο αμπάρι και ανεβαίναμε στο κατάστρωμα για να κλοτσήσουμε λίγο την μπάλα». Φιλικό πάντως μεταξύ τους δεν έδωσαν...

Οι Ρουμάνοι απέπλευσαν από τη Γένοβα με το «Κόντε Βέρντε» και πήγαν στο Παγκόσμιο Κύπελλο ύστερα από απόφαση του βασιλιά Καρόλου Β΄, ο οποίος θεώρησε ευκαιρία να προβληθεί η χώρα του το γεγονός αυτό – και επί τη ευκαιρία διάλεξε και την ομάδα (γιατί αν δεν ήξερε μπάλα ο μεγαλειότατος, ποιος ήξερε, ο προπονητής;). Είχε μάλιστα διαβεβαιώσει τους παίκτες ότι παρά την τρίμηνη απουσία θα πληρώνονταν κανονικά από τις δουλειές τους και θα γύριζαν στα πόστα τους μετά το πέρας των αγώνων. Ο Κάρολος ήταν ιδιαίτερα αντιπαθής στους Ρουμάνους, αφού προτιμούσε να μιλά μόνο τη μητρική του γλώσσα, τα γερμανικά, και μέσω του ποδοσφαίρου προσπαθούσε να κερδίσει τη συμπάθεια του κόσμου.

Το «Κόντε Βέρντε» στο δρόμο για τη Νότια Αμερική έκανε δύο στάσεις για να παραλάβει την ομάδα της Γαλλίας και του Βελγίου.

Η Γαλλία σάλπαρε από το Βιλφράνς ντε Μερ και βασική αιτία της συμμετοχής της ήταν πως ο εμπνευστής του θεσμού ήταν Γάλλος – ο ίδιος ο Ριμέ πάντως αναχώρησε από το λιμάνι

της Βαρκελώνης. Πλέον το πλοίο είχε ό,τι πολυτιμότερο: εκτός από τον πρόεδρο της ΦΙΦΑ, επιβιβάστηκαν το ίδιο το βαρύτιμο τρόπαιο (ύψους 30 εκατοστών, βάρους 5 κιλών, φτιαγμένο από στόφιο χρυσάφι, με κόστος κατασκευής τότε 3.000 λίρες Αγγλίας), ο Βέλγος διαιτητής του τελικού, Ζαν Λανζενούς (τέσσερις ήταν όλοι κι όλοι οι Ευρωπαίοι «άνθρωποι με τα μαύρα»), ο Γάλλος ρέφερι Τομάς Μπαλβέ – που όταν έφτασε στο Ρίο έμαθε ότι απεβίωσε η σύζυγός του – και η Εθνική ομάδα του Βελγίου.

Η Γιουγκοσλαβία πήρε μέρος επίσης λόγω απόφασης του τότε ηγεμόνα της, Αλέξανδρου. Οι Γιουγκοσλάβοι αναχώρησαν από το λιμάνι της Μασσαλίας, και η αποστολή απαρτιζόταν κυρίως από Σέρβους και Μαυροβούνιους, αφού τα τοπικιστικά προβλήματα δεν έλειπαν και τότε.

Όσο οι Ευρωπαίοι θαλασσοδέρνονταν, οι Νοτιοαμερικανοί προπονούσαν εντατικά και ο κόσμος συνέχιζε να αλλάζει: Η Γαλλία επιβάλλει υποχρεωτική θητεία ενός έτους (οι ποδοσφαιριστές της Εθνικής ομάδας εξαιρέθηκαν): σεισμός μεγέθους 7,3 ρίχτερ σκοτώνει 4.000 ανθρώπους στο Ιράν· ο μεγάλος Ρώσος σκηνοθέτης Σεργκέι Αϊζενστάιν υπογράφει συμβόλαιο μετά βαΐων και κλάδων με την Paramount αλλά φεύγει από το Χόλιγουντ ως αποτυχημένος και εκκεντρικός· η Έιμι Τζόνσον γίνεται η πρώτη γυναίκα που πετάει από την Αγγλία στην Αυστραλία· το συνέδριο των ρωμαιοκαθολικών επισκόπων απαγορεύει την άμβλωση και τον έλεγχο των γεννήσεων· και ιδρύεται το Εθνικό Πανελληνικό Συμβούλιο. Παρά την ονομασία του δε σχετίζεται με τη χώρα μας: Είναι μια ένωση εννιά αφροαμερικανικών οργανώσεων που πήρε το όνομά της από το γεγονός ότι οι κολεγιακές αδελφότητες έχουν ελληνικά αρχικά.

Το καράβι που μετέφερε τον Ζιλ Ριμέ, το κύπελλο κ.λπ. σταμάτησε στο Ρίο στο τέλος Ιουνίου, παρέλαβε την Εθνική Βραζιλίας και, από εκεί, έφτασε στο λιμάνι του Μοντεβιδέο στις 4 Ιουλίου (όλοι οι αγώνες έγιναν σε μία πόλη).

Δεκαεννιά μέρες κράτησε το ταξίδι, ενώ η υποδοχή του κόσμου στην Ουρουγουάη ήταν απίστευτα ενθουσιώδης. Σήκωσαν μάλιστα τον Ριμέ στα χέρια και ο Γάλλος παράγοντας ανησυχούσε μήπως κάποιος κλέψει το κύπελλο, αλλά ευτυχώς το κακό αποφεύχθηκε.

Οι αγώνες ξεκίνησαν στις 13 του μήνα και με χιονόπτωση, αφού στο νότιο ημισφαίριο ήταν η καρδιά του χειμώνα. Το εναρκτήριο ματς ήταν μεταξύ Γαλλίας και Μεξικού, και ο Λισιέν Λοράν με ένα δυνατό δεξί βολέ έγραψε ιστορία. Αργότερα, περιγράφοντας το γκολ του, θυμήθηκε πως «κανείς δεν κατάλαβε το ιστορικόν της στιγμής και αρκεστήκαμε σε μια χειραψία».

Όπως καθετί νέο, η διοργάνωση είχε ατέλειες. Στο πρόγραμμα, για παράδειγμα: Οι Γάλλοι αναγκάστηκαν να παίξουν και δεύτερο ματς μέσα σε 48 ώρες, αντιμετωπίζοντας την Αργεντινή. Η πρώτη αληθινή γνωριμία των Ευρωπαίων με το δυναμισμό των Λατίνων ήταν μοιραία. Ο Γάλλος τερματοφύλακας Τεπό εγκατέλειψε το παιχνίδι από χτύπημα του Λουίς Μόντι (που αργότερα έγινε Ιταλός), ο Λοράν έβγαλε το ματς κουτσαίνοντας, και ο διαιτητής Αλμείδα Ρέγο σφύριξε τη λήξη στο 84' και ενώ ένας Γάλλος ξεχυνόταν μόνος προς το τέρμα της Αργεντινής!

Αυτά βέβαια είναι από εφημερίδες της εποχής και διηγήσεις των πρωταγωνιστών, καθώς φυσικά εικόνα άλλη δεν έχουμε. Τηλέοραση δεν υπήρχε, και είναι χαρακτηριστικό ότι και οι

απεσταλμένοι των ευρωπαϊκών μέσων ήταν ελάχιστοι. Οι εφημερίδες άλλωστε δημοσίευαν το αποτέλεσμα του αγώνα μέρες μετά. O tempora! o mores!

Ο αρχηγός της Εθνικής Γαλλίας Άλεξ Βιλαπλάν βρήκε τραγικό τέλος μια δεκαετία αργότερα: εκτελέστηκε από τους Ναζί ως μέλος της Γαλλικής Αντίστασης.

Το Μεξικό γράφτηκε στον πίνακα των ρεκόρ ως η ομάδα που δέχτηκε το πρώτο γκολ αλλά και ως αυτή που παραχώρησε το πρώτο πέναλτι. Ήταν το ματς κόντρα στην Αργεντινή, στο οποίο καταλογίστηκαν συνολικά πέντε πέναλτι και ο Αργεντινός Στάμπιλε πέτυχε το πρώτο χατ τρικ των τελικών. Το ωραίο είναι πως ο διαιτητής του αγώνα ήταν ο προπονητής της Εθνικής Βολιβίας Ουλίσες (δηλαδή Οδυσσέας) Σαουσέδο! Φανταστείτε κάτι ανάλογο σήμερα, π.χ. τον Μουρίνιο διαιτητή σε ματς Μίλαν-Γιουβέντους.

Στο παιχνίδι της Αργεντινής με τη Χιλή είχαμε και άλλη μια πρωτιά: των επεισοδίων, αφού ένα δυνατό μαρκάρισμα προκάλεσε δεκάλεπτη σύρραξη μεταξύ των παικτών – και με τη συμμετοχή φιλάθλων –, όπου χρειάστηκε η συμβολή των έφιππων αστυνομικών ώστε να ηρεμήσουν τα πνεύματα. Οι εφημερίδες των δύο χωρών έριξαν η καθεμιά το φταιξιμο στην αντίπαλη πλευρά, κάνοντας λόγο για «προκλήσεις και έλλειψη αθλητικού πνεύματος». Σήμερα αυτά είναι ο κανόνας...

Η Βολιβία έκλεψε την παράσταση με τις εμφανίσεις της. Κυριολεκτικά. Στην προεμιέρα οι παίκτες της παρατάχθηκαν έχοντας από ένα γράμμα ο καθένας στη φανέλα. Μπήκαν στη σειρά και σχηματίστηκε το «Nina Uruguay», θέλοντας με αυτό τον τρόπο να τιμήσουν τη διοργανώτρια χώρα.

Στο ματς με τη Βραζιλία εμφανίστηκαν με φανέλες ίδιες με των αντιπάλων τους «για να τους τιμήσουν» (και αυτούς). Στο ημίχρονο πάντως αναγκάστηκαν να αλλάξουν γιατί μπερδεύονταν ο διαιτητής, που μάλλον βαρέθηκε τις τιμές...

Οι ημιτελικοί (Ουρουγουάη-Γιουγκοσλαβία και Αργεντινή-ΗΠΑ) έληξαν αμφότεροι με 6-1 και μικρός τελικός δεν έγινε ποτέ, αφού οι Ευρωπαίοι διαμαρτύρονταν για τη διαιτησία του αγώνα με τους οικοδεσπότες. Το ότι οι ΗΠΑ έφτασαν τόσο μακριά οφείλεται εν πολλοίς στο ότι στην Εθνική τους ομάδα συμπεριέλαβαν και επαγγελματίες Βρετανούς ποδοσφαιριστές. Μάλιστα οι Αμερικανοί παρατάχθηκαν με έντεκα όλους κι όλους παίκτες, αλλά ήταν αρκετοί για μια αξιοπρεπή πορεία. Η οποία θα μπορούσε να είναι καλύτερη αν στο 10ο λεπτό του ημιτελικού ο φορ Τρέισι δεν έφευγε με σπασμένο πόδι, και αν λίγα λεπτά αργότερα ο Οντ δε δεχόταν μια κλοτσιά στο πρόσωπο που του έσπασε τρία δόντια. Οι Αμερικανοί οργίστηκαν με το βρώμικο παιχνίδι, και κάποια στιγμή ο φυσικοθεραπευτής τους μπήκε στον αγωνιστικό χώρο να διαμαρτυρηθεί. Όπως φώναζε και χειρονομούσε, πέταξε με δύναμη το βαλιτσάκι που κρατούσε, με αποτέλεσμα να σπάσει το μπουκάλι με το χλωροφόρμιο, και από τις αναθυμιάσεις να λιποθυμήσει!

Ο τελικός ήταν μια επανάληψη του αντίστοιχου αγώνα των προ διετίας Ολυμπιακών Αγώνων και είχε την ίδια κατάληξη: νίκη της Ουρουγουάης. Μόνο που (και εδώ) δεν έλειψαν τα ευτράπελα. Για τη μεταφορά των Αργεντινών φιλάθλων (η απόσταση είναι κοντινή) επιστρατεύτηκαν δέκα πλοία αλλά αποδείχτηκαν λίγα. Τα ακολούθησαν δεκάδες μικρότερα σκάφη, με αποτέλεσμα να καταφθάσουν σε μία μέρα 15.000 Αργεντινοί

στο Μοντεβιδέο: Λίγοι μπροστά στους 80.000 Ουρουγουανούς που κατέκλυσαν το Σεντενάριο, αλλά αρκετοί για να παραλύσει το λιμάνι της πόλης. Στο τελωνείο οι αρχές της Ουρουγουάης κατάσχεσαν πιστόλια και άλλα όπλα που κουβαλούσαν οι Αργεντινοί, ενώ για να τηρηθεί η τάξη στο στάδιο παρατάχθηκε περιμετρικά ένα τάγμα του στρατού με τις ξιφολόγχες έτοιμες, προσαρμοσμένες στα όπλα!

Το γήπεδο γέμισε με 95.000 θεατές, τέσσερις ώρες πριν από το εναρκτήριο λάκτισμα και παρά την ομίχλη που είχε καλύψει την πόλη. Μάλιστα το καιρικό φαινόμενο εμπόδισε άλλους τόσους Αργεντινούς να φτάσουν στο λιμάνι αφού η ορατότητα είχε πέσει στο μηδέν.

Το παιχνίδι της δημοφιλίας της νέας διοργάνωσης είχε κερδηθεί. Μάλιστα στον διάσημο Ουρουγουανό συγγραφέα Εδουάρδο Γκαλεάνο αποδίδεται η φράση «δεν πέφτει καρφίτσα», την οποία έγραψε με αφορμή την εικόνα των κερκίδων του σταδίου.

Στο Μπουένος Άιρες ο κόσμος συνέρρεε στις πλατείες όπου είχαν τοποθετηθεί μεγάφωνα για την ενημέρωση των φιλάθλων, η οποία γινόταν μέσω τηλεγραφημάτων που έφταναν σωρηδόν από το Μοντεβιδέο.

Η σέντρα καθυστερούσε καθώς υπήρχαν αρκετά σοβαρά εξωαγωνιστικά θέματα. Ο Αργεντινός σταρ Λουίς Μόντι είχε δεχτεί απειλές κατά της ζωής του, ενώ και ο μεσιέ Λανζενούς αρνούσαν να βάλει τη σφυρίχτρα στο στόμα αν δεν έπαιρνε έγγραφη διαβεβαίωση από τον υπουργό Εσωτερικών της χώρας, που να εγγυάται την ασφάλειά του (για καλό και για κακό πάντως, στις θύρες έγινε έλεγχος και για όπλα). Μάλιστα, για

σιγουριά, ο Λανζενούς είχε απαιτήσει, και υπήρχε, στο λιμάνι ένα ταχύπλοο της εποχής, ώστε σε περίπτωση ανάγκης να μπορεί να απομακρυνθεί γρήγορα. Πείστηκε με τα πολλά, έβαλε τη γραβάτα του (!) και αποφάσισε να διευθύνει το ματς.

Αφού λύθηκαν αυτά, προέκυψε άλλο πρόβλημα: με ποια μπάλα θα γινόταν ο αγώνας. Η κάθε ομάδα είχε τη δική της και δεν υπήρχε τότε ενιαία «στρογγυλή θεά». Ύστερα από αρκετές διαβουλεύσεις αποφασίστηκε να χρησιμοποιηθεί στο πρώτο μέρος η μπάλα της Αργεντινής και στο δεύτερο αυτή της Ουρουγουάης.

Οι Αργεντινοί προηγήθηκαν με 2-1 αλλά οι γηπεδούχοι ήξεραν καλύτερα (την) μπάλα και με το τελικό 4-2 στέφθηκαν οι πρώτοι Πρωταθλητές Κόσμου. Το τελευταίο γκολ μάλιστα πέτυχε ο μονόχειρας Κάστρο, γεγονός μοναδικό στην ιστορία. Αποφεύχθηκαν έτσι πιθανά δράματα – αν εξαιρέσει κανείς το λιθολιισμό του προξενείου της Ουρουγουάης στο Μπουένος Άιρες.

Για το θρίαμβο των Ουρουγουανών χάρηκαν λίγο και οι Άγγλοι, αφού αυτοί είχαν «εφεύρει» τη μικρή χώρα το 1822, κι ενώ μέχρι τότε ήταν αργεντίνικο έδαφος.

Χαρακτηριστικό του πρώτου Παγκόσμιου Κυπέλλου το ότι δε σημειώθηκε καμία ισοπαλία!

Η ήττα στον τελικό δεν ήταν το μόνο κακό για την Αργεντινή. Σαράντα μέρες αργότερα, μια χούντα κατέλαβε την εξουσία, ακολουθώντας το παράδειγμα του Περού που είχε την ίδια «χαρά» μία εβδομάδα νωρίτερα.

1934

Οι πιο διορατικοί άνθρωποι τότε στην Ευρώπη έβλεπαν καθαρά δύο πράγματα: τη λαίλαπα του φασισμού με την κατάργηση των ατομικών ελευθεριών και την αυξανόμενη απήχηση που είχε το ποδόσφαιρο στον απλό κόσμο. Το σπορ γινόταν ολοένα και πιο μαζικό και ήταν ένας εξαιρετος τρόπος να κερδίσεις δημοφιλία και να δημαγωγήσεις. Το παλαιό ρωμαϊκό ρητό για τον «άρτο και τα θεάματα» ερχόταν ξανά στην επικαιρότητα.

Κάπως έτσι σκέφτηκε ο Μπενίτο Μουσολίνι. Ο Ιταλός δικτάτορας στα νιάτα του ήταν μέλος του σοσιαλιστικού κόμματος αλλά και μαρξιστικών κινημάτων. Είχε διαβάσει πολλά βιβλία ψυχολογίας και ανθρώπινης συμπεριφοράς και έψαχνε τον ιδανικό τρόπο ώστε οι συμπατριώτες του να τον αναγνωρίζουν πραγματικά ως «Ντούτσε». Και βρήκε το κατάλληλο παλκοσένικο για την παράσταση της αποθέωσής του.

Στο συνέδριο της ΦΙΦΑ που έγινε το 1932 στο Βερολίνο έβαλε όλα τα μέσα ώστε να αναλάβει η Ιταλία τη διοργάνωση του 2ου Παγκόσμιου Κυπέλλου. Και τα κατάφερε. Το ιταλικό φασιστικό κράτος ανέλαβε την κατασκευή ή την ανακαίνιση οκτώ σταδίων σε ισάριθμες πόλεις, με το βάρος να πέφτει στο

Στάδιο του Εθνικού Φασιστικού Κόμματος στη Ρώμη, τον πρόδρομο του Ολίμπικο. Στο Τορίνο μάλιστα το στάδιο πήρε το όνομα του «φωτισμένου ηγέτη», σε μια σπάνια ευκαιρία δωρεάν διαφήμισης του ανθρώπου και της πολιτικής του. Στη γειτονική χώρα αγαπούν άλλωστε οτιδήποτε πομπώδες και στομφώδες. Ο Μουσολίνι, γνωρίζοντας τα «κουμπιά» του λαού του, φρόντισε να τα πατήσει, υποσχόμενος νίκες και μεγαλεία.

Την ώρα που οι Ιταλοί δούλευαν πυρετωδώς για τη διοργάνωση, το ίδιο έκαναν και οι άλλοι. Σε άλλους τομείς, πιο σημαντικούς από το ποδόσφαιρο.

Το ναζιστικό κόμμα επέβαλε το νόμο περί ελέγχου των γεννήσεων ανάλογα με τη γενετική προέλευση του βρέφους, σε μια δηλωτική κίνηση του τι θα ακολουθούσε με την «ανωτερότητα της αρίας φυλής». Παράλληλα προχωρούσε σε στέρωση ανθρώπων που έπασχαν από προβλήματα, είτε σωματικά είτε ψυχικά! Επίσης, εκτελέστηκε ο Μαρίνους φαν ντερ Λούμπε, Ολλανδός κομμουνιστής-ακτιβιστής που έβαλε φωτιά στο κτίριο του γερμανικού κοινοβουλίου.

Στην Αυστρία ο καγκελάριος Ντόλφους εξελίχθηκε σε δικτάτορα και δολοφονήθηκε, ενώ ακολούθησαν η δολοφονία του βασιλιά της Γιουγκοσλαβίας Αλέξανδρου Α΄ και του Γάλλου υπουργού Εξωτερικών Λουί Μπαρτού από Κροάτες εξτρεμιστές της Ουστάζι. Πολλοί είπαν τότε ότι ο «Ντούτσε» είχε βάλει το κεράκι του και σε αυτό...

Στην Αμερική ανοίγει τις πύλες του το Αλκατράζ, η περίφημη φυλακή στον κόλπο του Σαν Φρανσίσκο, και ο Άλμπερτ Αϊνστάιν επισκέπτεται τον Λευκό Οίκο. Ο διακεκριμένος επιστήμονας συναντήθηκε με τον πρόεδρο Ρούζβελτ και οι κακές γλώσσ-

1934: Οι παίκτες της Εθνικής Ιταλίας σπκώνουν στα χέρια τον προπονητή τους Βιτόριο Πίotso.

σες έκαναν λόγο για εμπλοκή του στην κατασκευή της ατομικής βόμβας.

Οι Εθνικές ομάδες έπαιρναν για πρώτη φορά μέρος σε προκριματικά (στην παρθενική διοργάνωση υπήρχαν απευθείας προσκλήσεις), και για μοναδική φορά στην ιστορία ακόμη και η διοργανώτρια χρειάστηκε να δώσει αγώνες ώστε να περάσει στην τελική φάση. Οι θέσεις ήταν δεκαέξι, με την Ευρώπη να παίρνει δώδεκα εξ αυτών, την Αμερική τρεις και τις Αφρική και Ασία από μία.

Οι συμμετοχές δεν ήταν ούτε κατά διάνοια κοντά στις σημερινές, αλλά 32 χώρες διεκδίκησαν την πρόκριση στην τελική φάση.

Η Ιταλία δε δυσκολεύτηκε ιδιαίτερα, αφού νίκησε την Εθνική Ελλάδος 4-0 στο Μιλάνο με πρωταγωνιστή τον Μεάτσα, στο γήπεδο που αργότερα πήρε το όνομά του, και η ομάδα μας αποσύρθηκε από τον επαναληπτικό αφού δεν είχε τύχη ούτως ή άλλως. Και είχε επίσης πιο σοβαρά προβλήματα: Ανήμερα των 70ών γενεθλίων του πεθαίνει ο ποιητής Κωνσταντίνος Καβάφης, ενώ η κυβέρνηση κάνει διάβημα στην Κοινωνία των Εθνών για διωγμούς των Ελλήνων στην Αλβανία.

Οι πραγματικές μάχες όμως έγιναν αλλού: Στην Αυστρία, για παράδειγμα, όπου έγινε τριήμερος εμφύλιος μεταξύ των οπαδών του φασιστικού κόμματος και αυτών του σοσιαλιστικού. Το ίδιο αποφεύχθηκε την τελευταία στιγμή στη Γαλλία, αφού το ακροδεξιό πραξικόπημα τελικά απέτυχε.

Παρ' όλα αυτά, οι αγώνες των προκριματικών έγιναν κανονικά και βγήκαν οι δεκαέξι ομάδες που θα έπαιρναν μέρος στη διοργάνωση. Από την Ευρώπη τα κατάφεραν όλες οι μεγάλες

δυνάμεις της εποχής. Βρετανών απόντων βέβαια, αφού στο νησί έμεναν ασυγκίνητοι από τέτοιου είδους καινοτομίες. Για τους Άγγλους σημασία είχε τι έλεγε ο Τσόρτσιλ, το γεγονός ότι η Μάντσεστερ Σίτι νίκησε 2-1 την Πόρτσμουθ στον τελικό του Κυπέλλου και το ότι ο χειρουργός Ρόμπερτ Γουίλσον φωτογράφησε το τέρας του Λοχ Νες.

Η Παγκόσμια Πρωταθλήτρια Ουρουγουάη αρνήθηκε να συμμετάσχει και ο λόγος ήταν διττός. Από τη μία ήθελε να «τιμωρήσει» τους Ευρωπαίους που σνόμπαραν την παρθενική διοργάνωση και από την άλλη δεν ήθελε οι ομάδες της να χάσουν τους κορυφαίους παίκτες τους από τους πλούσιους ευρωπαϊκούς συλλόγους. Τότε βέβαια οι παίκτες ήταν δεμένοι εφ' όρου (αθλητικής) ζωής με τα σωματεία, σε πλήρη αντίθεση με τη σημερινή εποχή όπου τα πραγματικά αφεντικά του αθλήματος είναι οι ποδοσφαιριστές. Τότε οι μπαλαδόροι ταυτίζονταν με τη φανέλα – σήμερα τις αλλάζουν σαν τα ακριβά και σινιέ πουκάμισά τους. Εκτός προκριματικών έμειναν Βολιβία και Παραγουάη, που είχαν εμπλακεί σε έναν αιματηρό πόλεμο με περισσότερους από 6.000 νεκρούς, καθώς οι Βολιβιανοί έψαχναν πρόσβαση στον Ατλαντικό ωκεανό.

Λίγο πριν από τη σέντρα της 27ης Μαΐου, στον κόσμο συνεχίζουν να συμβαίνουν ιστορικά γεγονότα – άλλα ευχάριστα, άλλα δυσάρεστα: Οι ΗΠΑ μαστίζονται από πρωτοφανείς αμμοθύελλες που προξενούν τεράστιες καταστροφές – αλλά και από γκάνγκστερ. Για τον Ντίλιντζερ εκδίδεται αμοιβή ύψους 50.000 δολαρίων (χωρίς αποτέλεσμα), ενώ οι εραστές Μπόνι και Κλάιντ βρίσκουν το αναμενόμενο τραγικό τέλος ύστερα από άλλη μία ένοπλη ληστεία.